

Novel·la La Barcelona dels Quatre Gats retratada per Juli Vallmitjana: la recerca de la vocació entre bohemis, marginals i pintors fills de fabricants

Un Vallmitjana de l'època blava

JULIÀ GUILLAMON

Un cop li vaig preguntar a Josep Palau i Fabre si, en alguna de les seves visites a Picasso, havien arribat a parlar de Juli Vallmitjana (Barcelona 1873-1937). Picasso li va fer un retrat que va estar exposat en la cèlebre exposició dels Quatre Gats del 1900 i que ara és a Nova York, al Met de Nova York. Vallmitjana hi apareix com un bigotut de mirada lànguïda, amb un gran llaç al coll i un vestit d'aquell temps que fa l'efecte d'estar carregat de pols. Duu uns flocs de cabells vermellósos i ulleres de deprimet. Palau em va explicar que es coneixien i que Vallmitjana, que se sabia moure pels baixos fons, li donava el salconduït quan Picasso pujava a Gràcia.

Per això em va interessar tant, mentre preparava una edició de *De la raça que es perd*, descobrir *De la ciutat vella* (1907), una novel·la, precursora de l'autoficció dels nostres dies, on Vallmitjana fa el retrat d'aquell món que va conèixer al costat dels pintors de la Colla del Safrà i del jove Picasso. Començant pel carrer on viu el protagonista, la riera de Sant Joan, que va desaparèixer quan es va obrir la Via Laietana. El 1900 Casagemas i Picasso hi tenien un estudi. Picasso el va pintar de dia i de nit, des del terrat. Palau i Fabre explica que

L'aventura teatral també en castellà

La professora de la UB Joana Masó ha recuperat en un volum de la sèrie Flamenco y Cultura Popular d'Athenaica Ediciones Universitarias, amb el títol *Teatro de gitanos y de la vida*, les obres de Vallmitjana publicades en castellà: *Criminalidad típica local*, *Los churdeles* i *La mala vida*, al costat de traduccions actuals d'*Els Zin-calós* i *La gitana verge*.

També recull cartes a diferents associacions internacionals de gitanos. La primícia d'aquesta correspondència es va publicar a *La Vanguardia* el 2015.

era un piset tan desprovist de tot que Casagemas i Picasso van pintar a la paret un gran llit, una taula plena de menges exquisides, una caixa de cabals, un criat i una serventa que esperaven les ordres dels dos llogaters.

Llegit des d'aquesta perspectiva històrica i biogràfica, *De la ciutat ve-*

lla és un llibre apassionant. Hi ha la rebel·lia del jove que vol ser artista, que s'enfronta amb el pare, que té un taller on fa medalles, perquè no vol seguir fent aquesta feina. Finalment, Vallmitjana va renunciar a les seves aspiracions d'artista i es va fer càrrec del taller, al carrer Astúries, al costat de Fontana, on fins que el van robar no fa gaire, encara hi havia el medalló modernista que l'anunciava. La besneta de Vallmitjana, Gemma Pitxot, hi va tenir fins fa un any o dos un taller de joieria. També relata les excursions per pintar, amb Isidre Nonell, Ricard Canals i Joaquim Mir als suburbis de Barcelona. Vallmitjana se sentia en inferioritat en relació amb els seus amics: de la frustració de no poder ser pintor va sorgir la vocació literària.

El relat té elements de *roman à clef*. Santiago Rusiñol hi apareix com *el Pardal* i *el Xistós*. I Ramon Casas com *el Noi de Casa Bona* i *en Barraques*. L'exposició *Picasso versus Rusiñol* del Museu Picasso va revelar la

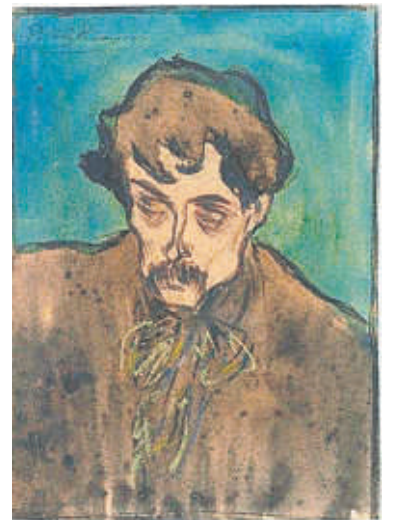
Rusiñol hi apareix com 'el Pardal' i 'el Xistós', i Ramon Casas com 'el Noi de Casa Bona' i 'en Barraques'

decepció de Picasso en relació amb l'artista que havia admirat. Val la pena posar de costat aquell dibuix de Picasso en el qual Rusiñol és sodomitzat per un crític mentre acarona la glòria artística, que és una dona nua que duu una bossa de diners a la mà. És del 1903. En aquell moment Vallmitjana estava escrivint *De la ciutat vella*. Convençuts? |

Juli Vallmitjana

De la ciutat vella

EDICIONS DE 1984. EDICIÓ D'ENRIC CASASSES. 189 PÀGINES. 17,50 EUROS

'Terrats de Barcelona' (1903) des de la Riera de Sant Joan' i retrat de Juli

Vallmitjana (1900), obras de Picasso de l'època blava

MUSEO PICASSO/MET